

Sr. Presidente del Congreso de los Diputados, Molt Honorable Sr. President de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, Sra. Directora de l'Institut d'Estudis Autònoms, Digníssimes Autoritats, Carme, Mª José, Cèlia, germans i altres familiars d'en Fèlix, i amics tots:

Espero Sr. Presidente, no considere una muestra de descortesía el que una vez haya transmitido el agradecimiento de la familia por su presencia en este acto, continúe mi intervención en nuestra lengua propia, que es la que habitualmente utilizábamos con Fèlix, y en la que seguramente le hubiera gustado que se desarrollara este acto.

No tenc altre mèrit per ocupar aquesta tribuna i dirigir-me a tots vostès amb motiu de la presentació del llibre *Fèlix Pons, la dignitat del pensament*, que el d'haver mantingut amb ell una relació de profunda amistat durant més de quaranta-cinc anys i, en els darrers temps, haver compartit amb ell el despatx professional, *Iseu Abogados*, que fundà a Palma amb antics companys i col·laboradors quan, l'any 1996 abandonà la vida política activa i va reprendre la seva activitat professional i la docent com a professor a la UIB.

Crec que també haurà tengut a veure el que en realitat aquesta amistat i afecte s'estengui d'ençà dels anys seixanta a tota la família Pons Irazazábal, ja que vaig començar a freqüentar-la de molt jove de la mà d'en Lluís, el seu germà, també difunt, que per edat m'era més proper en l'època de jocs i aventures de joventut.

Amb això vull dir que analitzar amb rigor i profunditat la figura política d'un personatge públic de la talla d'en Fèlix mereixeria la presència d'un orador d'una categoria i eloqüència major que la que aquest advocat de províncies us pot oferir.

Quan la família em proposà intervenir en aquest acte, vaig acceptar la invitació per parlar del Fèlix amic, del Fèlix íntim i familiar, aquell que s'amagava rere una aparent capa d'immutuable seriositat i hieratisme que tan sols es trencava amb lleus moviments de les seves poblades celles, davall les quals lluien uns ulls inquietos, vius i atents, capaços de copsar qualsevol detall de tot allò que el rodejava.

El llibre que avui es presenta en societat, la publicació del qual hem d'agrair a l'Institut d'Estudis Autònoms i a totes aquelles persones, institucions i organismes que han posat un màxim interès per tal que vegi la llum, conté una sèrie de treballs, articles, conferències i reflexions d'en Fèlix sobre qüestions tan diverses i d'actualitat com: la democràcia i el seu paper en la societat actual, la política, la Constitució, les autonomies, els consells, i altres temes eminentment jurídics.

D'aquests temes, altres veus més autoritzades ja n'han parlat. Vull destacar l'autor de la selecció dels catorze textos que es publiquen, l'anterior director de l'Institut d'Estudis Autònoms, Lluís Segura Ginard, que ja ha emès el veredictes propi sobre el seu alt nivell i categoria, qualificant a més a més en Fèlix com a “un home d'empenta”.

Recoman també vivament, la lectura de la presentació que inclou el llibre que fa el periodista Andreu Manresa, en la que defineix Fèlix Pons com a “un senyor de Palma”, amant de la seva professió d'advocat, per a qui l'activitat política va ser un parèntesi i que “pel camí del dret va arribar a esser un polític d'Estat”.

Les meves paraules tenen com a única finalitat doncs, completar aquestes encertades presentacions; amb elles em limitaré tan sols a afegir alguns petits detalls —tal vegada de molts coneguts— de la intimitat d'en Fèlix.

Com va dir el periodista i escriptor Josep Pla referint-se a Antoni Gaudí, “En la vida dels homes hi ha coses importants i altres menys. Sovint, però, aquestes darreres coses són les que expliquen les altres —les decisives. Tot és sempre més complex del que no sembla del primer cop d'ull”.

La seva filla Mª José, quan en el llibre parla de *Fèlix, mi padre* ens explica que la seriositat, rigor, i el sentit d'allò estricte i necessari que va presidir la seva vida, no comportaven en absolut un caràcter intransigent, inflexible, mancat d'alegria i lliurat a tothora a la feina, ja fos l'advocacia o la política. Al·ludeix, amb el fonament de la seva immediata proximitat, a una certa timidesa, a la seva educació i al seu respecte al proïsme com a factors que influiran en la seva aparent imatge pública d'home adust rígid i reservat.

I incideix que davall d'aquesta falsa aparença d'home seriós, de mirada serena, mesurat de paraules i maneres pausades, i que es vestia generalment amb tons grisos, hi havia un pare feliç que gaudia de la seva família, al costat de la dona i els fills, i darrerament amb els néts; que aprofità qualsevol de les facetes que a la vida se li presentaren amb la major intensitat possible, fins i tot amb passió, encara que semblés difícil de creure.

En definitiva, tal com ella mateixa el defineix, fou un pare amb un gran sentit de l'humor, i lluny del que es podria pensar, amb una fina ironia capaç de treure punta a qualsevol situació, i també de provocar i fer una bona riulla.

La seva personalitat era única, i es manifestava a l'hora de relacionar-se amb els que vàrem tenir la sort de compartir amb ell la feina, amb els amics amb els que gaudia del temps d'oci, i amb totes aquelles persones amb les que, a un o altre àmbit, va haver de tractar.

A la portada del llibre es destaca la dignitat del pensament de Fèlix Pons, i jo crec que seria just ressaltar també, com a empremta de la seva figura, la integritat i coherència vital al llarg de tota la seva existència, injustament truncada abans d'hora, ja que si no hagués estat per la traïdora malaltia, seria encara entre nosaltres en plenitud de facultats.

La manera de fer d'en Fèlix i la seva coherència vital es va fer palesa quan, a finals de l'estiu del 2009, ens convocà a tots els integrants del despatx per fer-nos saber que li havien detectat un càncer, i que s'havia de sotmetre a una intervenció quirúrgica.

Quina no seria la nostra sorpresa quan, al llarg de la reunió, ens lliurà a cada un, un llistat d'assumptes pendents i expedients en tramitació, amb detallades anotacions sobre el que quedava per fer, on calia anar per consultar doctrina i jurisprudència amb relació a cada assumpte, una nota sobre l'estat processal en què es trobava cada cas, i el que convenia tenir en compte a l'hora de contestar la demanda o proposar la prova; fins i tot ens donava consells sobre com s'havia d'enfocar el recurs si la sentència resultava desfavorable.

Els companys de despatx no podíem explicar-nos que una persona com ell, de vida moderada en tots els sentits, d'hàbits saludables, que no fumava, sobri en el menjar i el beure, i a qui no li agradava vetllar, ja que s'aixecava molt d'hora per fer exercici físic o llegir, podia ser víctima d'un mal que teòricament hauria d'haver escollit com a víctima algú de costums més dissipades, i mai de la vida al nostre admirat amic.

Quan es va refer de l'operació quirúrgica, tornà a la seva activitat professional, això sí, de forma més limitada, acudint al despatx a primera hora, gairebé cada dia, llevat de quan tenia visita mèdica o controls hospitalaris.

Iniciava la seva jornada, com sempre havia fet: amb la lectura de la premsa escrita i canviant impressions sobre les notícies polítiques, esportives o temes d'actualitat que més l'havien impactat. Després comentava, amb cada un de nosaltres, els assumptes que ens havia encomanat.

Alguns capvespres tornava, i es recloïa en el seu despatx on passava les hores estudiant algun cas, contestant el correu o cartes personals.

Aquesta serenitat d'esperit i coherència de vida i pensament, de què va fer gala en tot moment, es forjaren precisament a l'ombra de la seva família, tant per la influència de son pare Fèlix Pons Marquès, com de la seva mare Maria Irazzábal.

L'excel·lent figura de son pare, influí decisivament en la seva personalitat i manera de ser. D'ell heretà segurament la fina ironia, la sornegueria i també la

seriositat, característiques genuïnes dels membres que componen la família Pons Marquès.

Sovint explicava, amb vehemència, que la seva estimació i dedicació a la professió de misser li va ser inculcada per son pare, la memòria del qual va voler perpetuar no tan sols en el camp professional, sinó també continuant l'activitat política que aquell inicià i que no va poder desenvolupar per mor del seu forçat desterro a Lanzarote, quan l'oposició democràtica de la que formava part activa intentà organitzar-se per combatre i acabar amb la dictadura franquista.

A l'inventari d'aquesta herència cal afegir-hi l'afició al futbol i, en especial, al Mallorca, equip del que son pare va ser President. Jo mateix alguna vegada vaig anar amb ell al camp "d'Es Forti".

A pesar d'un sentiment "culé" fora mida, en Fèlix demostrà sempre fidelitat als colors del Mallorca, que sentia com a propis.

En companyia d'altres amics vàrem recórrer també, ell i jo, diferents pobles de Mallorca quan l'equip jugava a tercera divisió. Felanitx, Manacor, Sa Pobla, Inca, Sóller, Alaró, Artà, Sant Llorenç, Binissalem, Porreres, i algun altre, foren destins als que acudíem per animar-lo. Al camp fèiem gala, si es presentava l'ocasió, en Fèlix inclòs, d'un mallorquinisme visceral, que en més d'una ocasió ens va fer abandonar el camp precipitadament i de manera no massa elegant.

Quan el Mallorca jugava a Primera, essent en Fèlix ministre, i cada vegada que l'equip jugava a camp propi, el Club el convidava a veure el partit a la Llotja presidencial; ell preferia ocupar la seva localitat habitual al costat dels seus amics, on podia esplaïar-se i donar sortida a les seves emocions.

Aquesta situació es perllongà fins que, per raons de seguretat, l'obligaren a asseure's a la Llotja, on, davant alguna jugada amb la que no estava d'acord, no li quedava més remei que moderar els seus comentaris i, més contingut, posar cara de circumstància.

La passió fora mida que també sentia pel Barça es va encendre al cor d'en Fèlix a l'època d'estudiant a la capital catalana. I aquesta passió blaugrana el va dur a partir de llavors cada vegada que l'equip jugava a camp propi a mantenir, especialment amb els aferrissats madridistes, interminables discussions, en les que barrejava conceptes futbolístics amb disquisicions jurídiques, poètiques i literàries, com en certa ocasió en què defensant les habilitats de *Maradona* cità com a símil al poeta *Leopardi* del que era fervent lector, davant la qual cosa un dels tertulians li demanà molt interessat a quin equip jugava el tal *Leopardi*.

De la seva mare va aprendre el coratge i fermesa per enfrontar-se a la iniquitat i roïndat de la gent. En aquells anys de l'injust desterro de Fèlix Pons Marquès a Lanzarote, amb el seu exemple, va prendre consciència del que representa l'esperit de lluita i la superació davant les adversitats, ja que aquest fet infame posà a prova el caràcter indomable i l'actitud entregada d'una dona que va mantenir unit més que mai, en absència del pare, el nombrós clan familiar.

Va ser un període difícil per a la vida d'en Fèlix, i del que no li agradava parlar, si bé comentava emocionat la relació epistolar que va mantenir amb ell, i també la que, qualificant-la de cordial, arribà a establir amb un dels policies encarregat de la seva vigilància durant el desterro.

Contràriament al que es pot pensar, a l'època d'estudiant a Barcelona a la residència dels Jesuïtes del Col·legi *Loyola*, se centrà en els estudis i en les seves lectures, i no va mantenir contactes significatius amb els moviments estudiantils d'oposició al règim, tan en boga en aquells temps.

A partir del moment en què, acabada la carrera i les milícies universitàries, tornà a Palma, i ja integrat plenament en el despatx de son pare com a advocat en exercici, inicià també la seva singladura com a professor universitari, primer a l'Escola d'Assistents Socials i, posteriorment, a la pionera facultat de Dret, on va impartir classes de dret polític i més tard de dret administratiu.

Va ser l'època en què gràcies a la seva iniciativa es creà l'agrupació d'Advocats Joves de Balears, que organitzà a Palma un sonat congrés nacional, al que assistiren advocats joves i no tan joves de tota Espanya, alguns dels quals desempenyarien, anys després, un paper polític destacat en la dita Transició.

Fou a partir de llavors quan en Fèlix entrà de ple en la política activa i s'afilià al Partit Socialista Obrer Espanyol començant a fer feina des de Mallorca per aconseguir que el partit recuperàs a Balears la seva organització interna i restablís l'activitat política.

A pesar de la feina al despatx, i de la frenètica activitat política d'aleshores, en Fèlix no deixà per això de mantenir vives les seves aficions, ni el contacte amb els seus amics no militants, a través de trobades a tertúlies, dinars i excursions.

Li agradava assistir amb assiduitat a concerts i anar al cinema, sense que en els transcurs d'aquestes activitats, donàs gaire explicacions sobre el seu àlter ego polític, o presumís de conèixer dades significatives sobre el que s'estava discutint en aquell temps en els cercles progressistes i avançats de les Illes.

Va arribar fins i tot a formar part de l'equip de futbol integrat per advocats que competia a tornejos amb equips d'altres col·legis professionals. Tot i que no era el capità, ni tampoc decidia qui jugava o no, ni en quina posició, al

vestuari, a vegades, gosava impartir els seus coneixements teòrics futbolístics proposant marcatges i sistemes tàctics que evidentment mai es posaven en pràctica. He de dir que en aquests sistemes tàctics, ell es reservava per a sí mateix la posició d'extrem, no tant per córrer la banda, segons deia, com per controlar la pilota, aixecar el cap i centrar, tal com feia el que en aquell temps era el seu ídol: Carles Reixach.

La seva especial manera de ser i entendre la política no es limitava a l'estudi teòric, sinó que també intentà captar cap al Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE) a aquelles persones o amics als que considerava que l'ideari socialdemòcrata podia engrescar. Ideari que en el sí del partit sempre postulà.

Quan l'elegit li plantejava obstacles i reticències, li replicava dient-li que la militància en un partit polític no s'havia d'entendre com un sacerdoti, i que encara que no es compartís en la seva totalitat el credo que aleshores era vigent al PSOE, era necessari comprometre's i integrar-se en el grup que més sintonitzàs amb els plantejaments ideològics de cadascú.

Però, fins i tot en aquesta tasca de proselitisme actiu, per damunt dels plantejaments polítics, predominava el respecte a la llibertat individual i a les idees de cadascú.

Quan es va veure obligat contra el seu gust a viure a Madrid, per raons dels càrrecs que ocupà, ho va fer en principi tot sol. Durant aquells anys, els caps de setmana i als períodes de vacances, llevat que fos de viatge o hagués de romandre necessàriament a la capital, en Fèlix tornava puntualment a Palma. Posteriorment, quan na Carme, la seva dona, va obtenir l'excedència com a funcionària a l'Ajuntament de Palma, s'hi va traslladar amb tota la família.

Aficionat a l'excursionisme, en tornar a Mallorca, recorria distints llocs de l'Illa, i a Selva, a la seva casa de camp, aprofitava també el descans setmanal per llegir i reunir els amics, o per preparar algun discurs o intervenció pública.

La música, en especial l'òpera, era una altra de les seves aficions, i havia instal·lat a ca seva un sistema de so estereofònic i una pantalla de televisió de considerables dimensions, davant la qual s'asseia tot sol, acompanyat de membres de la família o amb amics, per gaudir de versions completes d'òperes, concerts o recitals.

A més dels gustos, aficions i pautes de vida, la relació amb els amics de la infància dels Jesuïtes, de professió o d'estiueig, els continuà conrant durant aquesta etapa de la seva vida. Amb ells compartia el temps d'oci, això sí, amb la presència inevitable dels policies adscrits a la seva protecció en cas que l'activitat es realitzàs fora del seu domicili.

Record el dia d'una excursió organitzada a darrera hora en la que no pensà a avisar-los amb el temps suficient i la ruta consistia a baixar a la Calobra pel Torrent de Pareis a peu. El resultat fou que aquells dos policies varen haver d'encarar l'excursió amb sabates de sola i vestits de carrer.

Tampoc no alterà, en aquells anys d'intensa vida pública, la frugalitat i mesura a l'hora de menjar i beure, ja que no canvià els hàbits nutritius. No em referesc als àpats de les recepcions oficials, dels que en alguna ocasió lloava els menús, sinó als particulars i privats.

Mesura que no respectava pel que feia als dolços que l'apassionaven, així com la xocolata i els gelats. En aquest aspecte era un expert coneixedor de marques, especialitats i establiments on poder gaudir de tot tipus de pastissos dels que coneixia la recepta o els ingredients, de tal manera que s'atrevia a criticar el resultat si no satisfien del tot el seu gust. A vegades, a l'hora d'anar a dinar o sopar, escollia un o altre restaurant en funció de la seva carta de postres.

Precisament al llarg dels mesos en què va haver d'enfrontar-se a la malaltia, poques vegades es queixà de molèsties o malestar físic. El profund lament es produïa pel fet de no poder assaborir aquells pastissos, coques, panades i robïols amb els que acostumava a premiar-se i que ara eren proscrits de la seva dieta.

Record una ocasió en què, en la intimitat del despatx i amb to de culpabilitat, em confessà que aquell matí, en vista dels bons resultats de les anàlisis, havia decidit cometre un pecat i se n'havia anat a prendre una xocolata calenta i una ensaïmada a Ca'n Joan de S'Aigo.

Durant tota la seva vida en Fèlix va mantenir el seu compromís i amor pel territori que el va veure néixer, i a pesar que, per circumstàncies que no venen al cas, amb la seva dona i els fills parlava en castellà, i que s'expressava i escrivia tant en català com en castellà, fervent defensor de la llengua catalana es manifestà a favor de la unitat de la llengua.

Aquest mallorquinisme i catalanisme lingüístic visceral no era exclusiu, ja que llegia habitualment diaris i llibres en francès, anglès, italià i portuguès, idiomes que parlava fluidament.

Fou un enamorat de Mallorca. Estimava el seu paisatge, tant el de muntanya, com el del pla, i també les seves platges. A pesar d'haver visitat, tant a viatges particulars com oficials, innumbrables països, reconeixia que no la canviaria com a lloc de residència per cap altre lloc de món.

Estimava els seus amics mallorquins i la literatura de la seva terra, i va mantenir contacte directe i personal amb escriptors, poetes, pintors i gent de l'espectacle.

Per poder apreciar en tota la seva intensitat el valor literari de l'autor preferia llegir novel·listes i poetes en la seva llengua original, i encoratjava els amics per tal que també ho fessin. La seva afició literària abastava també assaig, llibres d'història, biografies, memòries, etc.

Li agradaven també les novel·les de sèrie negra, a les que s'havia aficionat darrerament, fins al punt de llegir les investigacions del comissari *Montalbano*, per poder gaudir del llenguatge original napolità d'*Andrea Camilleri*.

Com no podia ser d'altra manera, en Fèlix era un tertulià extraordinari, amb el que podies discutir o tractar de qualsevol tema: cinema, literatura, esports, política, religió, sociologia, pintura, etc. I també comentar qualsevol afer d'actualitat del que estava perfectament informat i sobre el que emetia sempre la seva sensata opinió.

Discutia amb vehemència i defensava els seus actors, autors o futbolistes preferits davant les opinions crítiques que sobre ells es vessaven.

Si es tractava de música, i en concret d'òpera, no tan sols en coneixia la música sinó que també sabia de cor la lletra de moltes de les àries i cors. El vaig sentir pel passadissos del despatx recitar en veu baixa el *Voi che sapete*, o algunes de les àries que cantava el professor *Dulcamara* a l'*Elisir d'amore*.

Estava orgullós que els seus néts li demanassin que els posàs *La Flauta Màgica* per sentir cantar en *Papageno*, o que fossin capaços de manejar el comandament del DVD per escoltar altres passatges d'òpera i alhora, cantussejar-los ells mateixos.

Als darrers anys, sempre que podia es refugiava a la seva casa de camp a Selva. Havia incorporat una nova afició, l'agricultura i el *gardening*, substituint la taula de surf per la xapeta. Comentava orgullós els seus avanços en el conreu, i les penes i treballs amb les ovelles del veïnat que s'ho menjaven quasi tot i li feien malbé tota la seva feina.

No abdicà mai de la seva profunda religiositat i posà en pràctica la seva concepció cristiana de la vida.

Va deixar sempre molt clar als seus escrits que l'objectiu de la classe política no era assolir el poder i mantenir-lo a base del repartiment de quotes, sinó que la verdadera funció consistia en estar al servei del ciutadà i de la societat a la que representava.

Heu sentit dir que darrera un gran home sempre hi ha sempre una gran dona. Jo no vull finalitzar la meva intervenció sense donar les gràcies a na Carme, que durant tots aquests anys el va recolzar sense fissures i el seguí allà on fos amb discreció i senzillesa, evitant en tot moment ser ella protagonista, però sabent quan havia d'intervenir o corregir carinyosament el seu home si s'excedia o errava en algun comentari.

Crec que el caràcter i manera de ser de na Carme influïren decisivament que ella fos l'elegida per ser la seva companya al llarg de la tota la seva vida, i a ella li hem d'agrair que proporcionàs en Fèlix l'assossec, la tranquil·litat i l'estabilitat sentimental necessaris perquè es pogués dedicar de ple a la seva professió de misser i polític.

Aquesta pot ser en resum, una aproximació a la figura íntima del Fèlix de sempre, que tal vegada pot xocar amb la visió adusta i seriosa que la gent tenia d'aquesta gran persona. Un home que mostrà sempre una coherència personal i un sentit cívic, exemplar. Exemple d'honestedat i absència d'interessos personals en els seus plantejaments.

Vull insistir que a pesar d'haver volat molt alt, no oblidà mai la terra on va néixer, i va defensar l'ús de la llengua a tots els àmbits, la qual cosa no li impedí sentir-se ciutadà del món.

José Carlos Llop, en glosar la seva figura quan va morir, recordava especialment la seva noblesa com a home polític i es demanava què hagués estat de la democràcia autonòmica d'haver guanyat en Fèlix les primeres eleccions. Què hagués estat de la nostra vida pública essent en Fèlix Pons President Autonòmic.

Jo també em deman, como es demanava ell, on seríem ara si en Fèlix hagués guanyat aquelles primeres eleccions?

Possiblement l'escenari seria diferent i tal vegada la percepció que tendrien els ciutadans de les illes sobre la forma de fer política dels nostres governants no seria la mateixa.

Ha deixat doncs, en tots, una empremta inesborrable, i un buit instal·lat al cor dels seus amics.

Moltes gràcies.